

ظلم

درس
دهم

آیا می‌توانید ظلم و عدل را تعریف کنید؟ گاهی شناخت مصداق ظلم و عدل آسان نیست، ولی انسان از سپیده دم تاریخ تا به امروز نه در شناخت مفهوم کلی ظلم و عدل دچار مشکل بوده است و نه هیچ‌گاه در زشتی ظلم و زیبایی عدل تردید داشته است. با توجه به بدیهی بودن مفهوم ظلم، آیا با مهم‌ترین مصداق آن آشنایی دارید؟ آیا می‌دانید قرآن کریم چه کسانی را ظالم می‌داند و ظلم چه آثار و عواقبی در پی دارد؟

شناخت واژه

ظَلَمَ (يَظْلِمُ) : ظلم و ستم کرد

در کتاب‌های لغت در تعریف ظلم گفته شده است: وَضَعُ الشَّيْءِ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ؛ قرار دادن چیزی در غیر جایگاه خودش. این تعریف گسترده است و به این معناست که کار یا چیزی به نحوی که شایسته‌ی آن نیست، انجام داده یا قرار داده شود. از این رو شامل انواع ظلم مانند شرک، خروج از حدود الهی، از بین بردن یا رعایت نکردن حقوق دیگران و ... می‌شود.

جست و جو

با چه مشتقاتی از این ریشه در زبان فارسی آشنایی دارید؟

کاربرد در قرآن

برای آشنایی بیش تر با کاربردهای مختلف این ریشه در قرآن، جدول زیر را کامل کنید.

معنای واژه	مشخصات صرفی واژه	عبارت قرآنی	واژه	آیه
		قَالَتْ رَبِّ اِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى نمل ۲۴	ظَلَمْتُ	۱
		وَ اِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ اَمْوَالِكُمْ لا تَظْلِمُونَ وَ لا تُظْلَمُونَ بقره ۲۷۹	لا تَظْلِمُونَ لا تُظْلَمُونَ	۲
		اُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِاَنَّهُمْ ظَلَمُوا حج ۳۹	ظَلِمُوا	۳
		وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرى عَلَى اللّهِ كَذِبًا انعام ۲۱	اَظْلَمُ	۴
		اِنَّهٗ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا احزاب ۷۲	ظَلُوم	۵

قرآنت و ترجمہ

۱- إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا
وَ لَكِنَّ النَّاسَ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

یونس ۴۴

۲- مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ
وَ مَنْ أَسَاءَ فَعَلِيَهَا
وَ مَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ

فُصِّلَتْ ۴۶

۳- وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَ هُوَ يَعِظُهُ..... درحالی کہ اورا موعظہ می کرد،
يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ
إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

لقمان ۱۳

۴- وَ الْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ

بقرہ ۲۵۴

۵- وَ مَنْ لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ
فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

مائدہ ۴۵

۶- وَ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ

وَ مَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ

طلاق ۱

۷- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا ءِءَابَاءَكُمْ وَ إِخْوَانَكُمْ ءَوْلِيَاءَ

إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ

وَ مَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

و هر کس از شما آن ها را ولی خود قرار دهد ، ...

توبه ۲۳

۸- فَاذْنِ مُؤَدِّنْ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَ يَبْغُونَهَا عِوَجًا

وَ هُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ

اعراف ۴۴ و ۴۵

۹- وَ لَكِنَّ الظَّالِمِينَ بِءَايَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ

انعام ۳۳

۱۰- بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ

فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ

وَ مَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

روم ۲۹

تمرینات

تمرین اول — با دقت و تدبر در آیات درس و آیات زیر، توضیح دهید قرآن چه کسانی را ظالم می داند؟
اعراف ۱۰۳ و ۱۶۵، یونس ۱۰۶، حجرات ۱۱، جمعه ۵

تمرین دوم — با مراجعه به آیات زیر، ترکیب‌هایی را که در مقابل مشتقات «ظلم» است، استخراج کنید و با استفاده از آن‌ها توضیح دهید مشتقات «ظلم» در چه معنایی به کار رفته است؟
نمل ۱۱، احقاف ۱۲

تمرین سوم — با مراجعه به معجم در ذیل کلمه‌ی «أَظْلَمَ» (ظالم‌ترین) بیان کنید ستم‌کارترین افراد چه کسانی‌اند؟

پیشنهاد: تحقیق کنید قرآن کریم چگونه توهم ظلم از سوی خدا به بندگان را به‌طور کامل از بین می‌برد؟ (با استفاده از آیات درس و آل عمران ۱۰۸، زخرف ۷۴ تا ۷۶، روم ۹ و ۱۰، کهف ۴۹)

حكمة

امام باقر عليه السلام :

الظُّلْمُ فِي الدُّنْيَا هُوَ ظُلْمَاتُ الْآخِرَةِ

ميزان الحكمة، ج ٤، باب الصلاة

